

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)

29 august st. v.

10 septembrie st. n.

Ese in fiecare duminică

Redacțiunea:

Strada principală 375 a.

Nr. 35.

ANUL XXIX.

1893.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.

Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Primul bal.

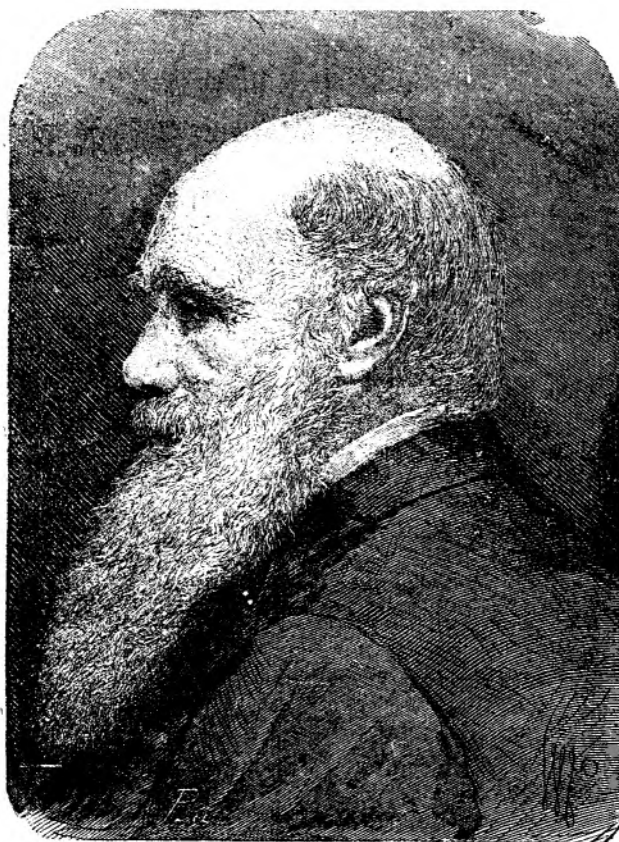
Comedie intr'un act.

(Urmare.)

Scena VII.

Lia (privind puțin după dănsul.) Indrăsnest, dar... are inimă bună! Cel puțin așa îmi pare, judecându-l după câte spune, și mai ales după cum le spune! (*Pausă, se privește în oglindă.*) O centifolie eu: Asemănarea e delicată, de și ar ave par că, un parfum de lingusire, de un ghimpe de ironie! Ori cum ar fi inse, e destul de măgulitor că și-a dat ostenela să o găsească pentru mine și să mi-o prezente intr'un chip atât de discret... Are intr'adevăr calități Zornescu și cu cât îl cunosc mai bine, cu atâta îl găsesc mai plăcut, mai gentil, mai... (*se duce spre stânga*), ce va fi putut Georges să-i facă pentru a-l fi robit intr'atâta cu recunoștința? Și apoi danțeză ca un ânger!... Când eram la pension visam, oh, nu numai eu, ci toate camaradele mele mici și mari, la tineri eleganți, distinși, amabili, veseli și mai ales cari să danțeze valsul in perfecție. De câte ori in recreațiune, incungiuoram, jucând cu o amică, aleele cele largi ale parcului, inchipuindu-ne că suntem la bal și că una din noi — și fiecare pe rând ca să nu fim gelose — eră acel, atât de mult visat cavaler frumos, din care ne făuriam idealul nostru in viață... in căsătorie! La nimic nu gândesc fetele când sunt la un loc și de nimic nu vorbesc mai cu drag impreună, decât de căsătorie! Necunoscutul, misterul in care se invălușce, simțimintele neînțelese inse ce ele ne deșteptă in suflet, ne do-

mină, ne atrag, ne răpesc! Și totuș de câte ori realitatea este amăgitoare! Pentru mine ea a fost chiar nedreptă. Georges numai elegant cavaler, perfect danțuitor ori gingaș curtenitor nu este. Totdauna gânditor, serios, distras chiar, așa că de multe ori mi-e tēmă, să nu uite, când suntem in lume, că avem o legătură impreună! Așa n'ar fi in stare să bage de sēmă, că voi jucă, asta sēră, atât de mult cu aceeaș personă! Ah! avea dreptate Zornescu să spună că am un caracter, că sînt un caracter! Și fiind că lucrul este cu adevărat astfel, apoi voi trebui să prefac multe din cele ce nu se invoesc cu acest caracter al meu! (*Ornicul bate 10 ore*). Decel și Georges tot nu e gata. E mai incet și mai cochet decât o femeie, invățatul meu! (*privind impacientă impregiur*) și m'a lăsat singură să primesc lumea... dar care lume? căci până acum nu vĕd pe nimeni! Ce deprindere neplăcută să vie așa de târziu! (*Se aude un lung sunet de clopot.*) Ah! in sfērșit vine cineva. (*Își aședă rochia și își pune o vîmuse, aruncând ochii in oglindă, și apucând spre fund in drepta.*)

DARWIN.

Scena VIII.

Lia, Robeanu (eșind din stînga in haine de bal, cu pālăria in mână.)

Robeanu. Ai trimis pe Simeon undeva? Nu pot da de dănsul nicăeri.

Lia (întorcîndu-se.) In sfērșit! Ia să te vĕd! (*Îi drege cravata albă*). Bine c'ai isprăvit, desperasem, mai ales că auđii sunând; a venit de sigur cineva, tu n'ai auđit?

Robeanu. Nul căci am sunat eu, pentru fecior. Inchipuește-ți că nu-mi găsesc mînușile și dór bal fără mînuși... și mai ales balul teu?...

Lia. Cum? tu ai sunat?

Vrea să țină nici la 10 trecute, nimeni! (*Se plimbă impacientă.*) Asta-i prea mult!...

Robeanu (privind-o foarte serios). Nu-i așa? Asta ținam și eu dincolo când me îmbrăcam: Noroc că lumea e mai cu minte decât noi și nu începe să ne năvălescă decât pe la 11 incolo, ca să pot ave eu în de-ajuns vreme să fiu gata... căci tu drăguță, în nerăbdarea de a-ți inaugura balul, te-ai gătit de 2 ciasuri și mai bine...

Lia. Și ore am făcut reu pôte?

Robeanu. Din contră. Eu nu me plâng, dar țin numai că lumea ar fi trebuit să ție socotélă că la primul bal ce dai, tu vei fi natural mai nerăbdătoare și deci că ar fi făcut foarte bine să vie mai de vreme. Obiceiul de a veni târziu, comod pentru musafiri, e de multe ori o tortură pentru gazde, acum me pot incredința și eu! (*Lia îl privește lung.*) Lasă dragă, că ne vom răsună și noi pe dênșii! Altă dată nu ne vom duce de loc, séu ne vom duce foarte târziu la balurile lor... căci despre noi, nu cred ca să mai aibă așa de curând prilej de a ne pune răbdarea la probă... au și nebuniile astea un capăt!...

Lia (din ce în ce mai nervoasă, cu cât vorbește.) Ce nebunii, ce capăt? Nu înțeleg ce vrei să țină. Ce crezi că numai balul acesta va fi de ajuns pentru a ne achită față cu lumea! Dragă Georges, când te aud vorbind astfel, tu un om cu minte, îmi vine bănuie că vrei să riți de mine!

Robeanu. Eu? ferescă Dumnezeu!

Lia. Ce reu, ce nebunie este să fiu veselă, să petrec cu lumea din care facem parte! Eu voi să dantez decât îmi place să adunăm în impregiurul nostru pe toți cei cari găsec o plăcere de a fi cu noi și la noi? (*cu induioșare.*) Acesta te pune în poziție de-a prețui, de-a iubi... pôte din ce în ce mai mult... pe aceea care prin vioiciunea sa, prin succesele netăgăduite de care e conștientă, pe care și tu le recunoști din când în când, cu întrégă ființa sa (*se apropie de dênșul*) duioasă blândă, iubitoare, și bună, bună, cum țină tu... séu îmi țină mai de mult... te va face din ce în ce mai fericit, și mai al ei, și mai bun și mai iubit... (*il ia de mână*). Nu e așa?...

Robeanu (sărutând-o pe frunte foarte serios.) Așa e! Dar aș înțelege mai lesne când ai desfășură această strălucită serie de calități și de avantaje în casele altora și încă acesta din când în când; iar nu în casa ta. Me rog aruncatu-ți-ai ochii impregiurul teu? Pe mine me cuprinde jalea când privesc prin casă. Tóte lucrurile sânt aiurea decât la locul lor, séu zac grămădite cine șcie unde, odăile góle impodobite cu oglinzi și cu luminări aprinse, frig pretutinden, nu ai un singur colț unde să te poți odihni... Șcii că după bal ai să fii silită să te culci pe divanul din sala de bae și eu pe vre-o canapea undeva, ori în pod, séu la otel? Slugile sânt prăpădite de obosélă, căci de 8 zile nu le-am dat pas un minut. Tu ești enervată și nerăbdătoare și eu par că aș fi într'o móră de vânt! Tot ce avem e pe mâna altora, la voia întâmplării. Ne strimtorăm noi în tóte chipurile; pentru ce? pentru ca să adunăm o cétă de preținși prieteni, cari vor petrece în socotéla noastră și ne vom fi prăpădit liniștea, odihna, vremea și multe altele, pentru a audí mâne, poimâne cum unii ne critică, iar alții ne vorbesc de reu!... Decă ție îți place să petreci cu prețul acesta, îți fac complimentul meu! Ai nervi de otel și inimă mlădióasă, drăguță? Ah! nu țină să trăim isolați și să ne petrecem viața într'un dialog, care ori cât de dulce și de interesant ar fi, s'ar stêrși printr'un

solilog impovorător séu fățarnic. Nu! sântem tineri, vói, cum țină tu, trăim cu ómenii și sântem ai lor, cum sânt și ei ai noștri... dar măsură draga mea, măsură, căci altfel ne ducem de rîpă!...

Lia (cu nerăbdare.) Iar ai început cu teoriile! Vremea nu e tocmai bine alésă, chéri, pentru astfel de predici și pe mine nu me vei convinge cu dênsele până acolo încât să-mi închid viața și tineréța între patru păreți, spre a deveni o matronă demnă de dat ca exemplu urmașilor séu de subiect panegiricului ori epigramelor contimporanilor noștri! Rolul acesta este prea greu pentru umerii mei și nu pot fi altfel decât așa cum sânt!... Decă găsești casa asta prea nepotrivită pentru sêrbători, n'avem decât să ne facem o alta, în care după convenința dtale vei regulá lucrurile cum vei crede mai nemerit, ca să nu aibi a suferi, întru nimic de incomoditățile ce ți-ar puté pricinui așa numitele mele nebunii! (*Se aude un sunet de clopot afară.*)

Robeanu. În sfêrșit vine cineva! Acesta te va distra și te va mai liniști pôte. (*Își ia pălăria și-și caută mânușile.*) Nu-s nicăeri! Pot să primesc și fără de mânuși, nu e așa? (*Se îndreptă spre fund.*) Aidel dómna primește, dómna trebuie să fie veselă! Vino în salon! (*Lia îl urmăză cam încet.*)

Scena IX.

Cei de sus, Simion (intrând cu un pachet.)

Robeanu. Cine a venit?

Simion. N'a venit nimeni.

Lia. A sunat cineva inse?

Simion. Eu am sunat, coconită; am fost la cocóna mare de am luat cuțitele de argint, pe care ie uitasem. Mi-a țină cocóna mare să-i trimeteți răspuns când or începe să vie boierii, ca să poftescă și dlor.

Robeanu. Bine. (*Se întorče în fața scenei.*) Ia vedeți unde-mi sânt mânușile. (*Lia se întorče în fața scenei.*) *Simion pune pachetul pe mésză, apoi iese prin stânnga.*

Scena X.

Lia, Robeanu (apropiindu-se de dênșă și luând-o de mână.)

Robeanu. Ia te uită la mine! Ești supărată tare?

Lia. Nici de cum. Ți-am spus ce am trebuit să-ți spun, de ce să fiu supărată? Decă nu me cunoști încă, nu e vina mea!

Robeanu. Nu, firește, e vina mea. Dar, și tu ești atât de anevoe de cunoscut, nu e așa?

Lia. Pôte!

Robeanu. Așă țină tóte femeile, când le stai impotrivă la ceva. În ce privește inse petrecerile și preumblările, nu cred să aibi a te plânge întru nimic de mine. De un an acuma, de când ne-am luat, afară de cele șase sêptemâni petrecute în Italia și de cele doue luni cât am fost la féră lângă părinții tei, nu șciu de ne-au scăpat trei zile de-aréndul să nu le petrecem afară din casă.

Vrei să șcii dela începutul lunei, și — ađi sântem în 14 — de câte ori nu ne-am dus nicăeri? De trei ori. Am avut patru prânduri, dintre care doue urmate de așă țină ricevimento deschis, care s'au prefăcut în serate danțate; un concert, vocal și instrumental, unde am căscat împreună la partea întéia și am dormit eu singur la partea a doua; un concert de binefacere la care ai cântat o romanță foarte bine și doue arii de operă,

împreună cu un tiner subțirețec și gângav ca un dascăl de biserică: doue baluri mari dintre cari al printesei s'a sfârșit la 8 ciasuri dimineta; un botez cu muzică militară și șampanie care ți-a dat o grăsnică durere de cap; o reprezentație de amatori la teatrul cel mare și o înmormântare la schit la Căldărușani!... Decă socotești că nu am petrecut destul de bine, ai totă dreptatea să fi supărată că la balul teu, la primul teu bal, din care visai să faci adevăratul eveniment al Carnavalului, lumea nu ți-a sosit încă la 10 ore trecute și bărbatu-teu îți face teorii, predici și morală supărătoare, ca să-ți fie de urit!...

Lia. Urît? Nu mi-a fost de loc urît, căci puțin înainte de-a veni tu, plecase Zornescu de aici.

Robeanu. Zornescu? Și pentru ce a plecat? A creșut ore c'a venit prea de vreme?

Lia. Ba nu. Dar nu eră îmbrăcat. Veniá dela moșie și așa în trecăt dela gară, s'a abătut, fără să știe despre balul nostru, să ne strîngă mâna. Cum mi-a cerut și i-am dat un vals, un cadril și cotilionul, l'am espediat de grabă să-și pună fracul. Mi-a đis că peste 20 de minute va fi înapoi aici!

Robeanu. Știu că ai să fii, cel puțin, de dînsul mulțumită, căci este perfect dănuitor și are spirit. Nu puteai face o mai nimerită alegere, chiar decă eu, presupunînd că aș vorbi tot așa de bine ca dînsul, aș fi venit să-ți cer valsul, cadrilul și cotilionul ce i-ai acordat. E fericit strengarul!

Lia (după o pauză.) De mult cunoști pe Zornescu?

Robeanu. De când eram copil. Casa noastră eră lângă a lor, ne-am jucat, am învățat la școlă împreună, am fost la Paris odată cu dînsul, am locuit chiar în aceeași casă cu el.

Lia. Vrea să dică sînteți foarte buni prieteni?

Robeanu. Așá cred. Cel puțin i-am dat tóte doveđile unei sincere și căldurose prietenii și el nici odată nu mi-a lăsat vre-o îndoielă despre iubirea și încrederea lui. Pentru ce me întrebî asta?

Lia. Așá, voiam să știu. Dar ce recunoștință are el cătră tine? N'a vrut să-mi spue nimic, dar am înțeles că un simțimînt mai duios decăt acel ai amicitiei îl lęgá de tine. I-ai făcut se vede vre-un serviciu, vre-o îndatorire însemnată?

Robeanu. Hm! nimic! Un lucru foarte natural, mai ales între amici ca noi.

Lia. L'ai scăpat din vre-o incurcătură? I-ai servit ca martor la vre un duel, ori ai fost confident al ne-nușteratelor lui succese? Ce așá de mare serviciu a fost ca să-ți datoréscă el, mai ales, o astfel de recunoștință?...

Robeanu. Esagerézá, precum face el în totdeauna! L'am căutat de o bólă destul de seriósă ce a avut, nimic mai mult!...

Lia. Apoi atunci multă lume trebuie să-ți fie recunoscătore! Dar nu eră numai atát, mai trebuie să fie ceva...

Robeanu. Ce curiositate! — Ți-aduci aminte când ne-am vedut noi pentru întéia dată?

Lia. Da. La noi la țérá, când erá tata așá de greu bolnav, sînt doi ani.

(Va urmá.)

D. C. OLLANESCU

Decă șcii a întrebuintá banul, el îți va fi sclav; decă nu șcii, el îți va fi stăpán.

In điuá.

Prin stușiul de aluni
Rađe sórele aruncá,
Fluturașii sbor mereu,
Pe luncă.

Ciobánașul printre oi
Stá culcat pe iérba verde,
Pásárica 'n orizont,
Se pierde.

Flăcăiașii vin acasă
Insoțiti, de fete mari,
Ascultánd cum cántá 'n colț
Lăutari.

Colo 'n vale, prin stuși,
Vênătorul stá pe loc,
Așteptánd cu nerăbdare,
Sá dea foc.

Vêntul suflá 'n cetinel,
Aducénd miros de flori,
Sus pe cerul albástrui
Sbórá nori.

Sórele dispáre 'n cet,
Intunericul se lasá,
Luna ese sus pe cer
Frumósá.

M. LEON.

Despre bronchite.

(Fine.)

Ar fi consult și s'ar puté pôte esperimentá acolo unde esistá un serviciu sanitar bine organizat și o poporație inteligentá, de a constatá prin o comisiune specialá mersul bólei și s'ar puté, pe basa acestor studii, să se limiteze bóla prin controlul riguros ai bolnavilor și a măsurilor luate pentru izolarea sa. Consideránd că mortalitatea se ridicá de multeori la numérul dublu ca în timpuri normale, trebuie să ne întrebám, decă statul, care protegéză coppii și infirmii, nu are dreptul să protegeze poporația in-trégá în contra neînțelepciunii séu ignoranței unor bolnavi, cari periclitézá sănătatea și vieța concetățenilor, și decă statul nu are datorința, chiar în contra voinței poporației, să o protegeze în contra pericolului.

Nu ar fi óre raționabil ca tocmai la noi, unde s'a descoperit microbul influenței, să ni se dea și ajutorul statului, pentru a încercá limitarea și prevenirea bólei?

Nu nutresc inse multá speranță în acéstá privință, căci pe când alte națiuni se fálesc cu descoperirile lor și le pun în aplicare pe o scará cât se póte de mare, la noi în țérá acela care face descoperiri utile este câte-odată persecutat și impedit în aplicarea lor chiar de aceia cari ar trebui să-i dea ajutor, pe când or ce descoperiri séu comunicări lor cât de dubiöse, cari ne vin din străinătate, sînt primite la noi cu brațele deschise.

Trecem la o altă bôlă respândită a canalului respirator adecă bronșita séu inflamațiunea canalelor aeriene, cari intră și se ramifică in pulmoni ca să aducă aerul la vesiculele pulmonale unde să absorbă oxigenul din aer de cătră sânge spre a nutri arderea continuă a mașinei admirabile a organismului nostru.

Nu voiu intră in simptomele bine cunoscute a acestei bôle, me indestulesc a ve spune că după cerțările mele și bronșita e cauzată de anumți microbi. In bronșită avem anume a face cu microbi cari produc mucositatea acésta abondentă care astupă bronchi, irită tusea și causéză simptomele cele mai neplăcute a bôlei.

Bronșita se naște de obicei de alte bôle ca influenza, pojarul séu rugeola. Trebuie să distingem după bôla acésta primitivă și microbul acestei bôle care se află câte-odată in mare cantitate in bronchi.

Am vorbit de bacilul influenței și pot să adaog că cred a fi aflat și microbul rugeolei. La acésta bôlă așa de frecventă la copii, am aflat in mucositățile ochiului și nasului la care incepe bôla, un microb dublu séu diplococ care intră in sânge, produce febră și tot odata face irupțiunea sa in bronchi și chiar in pulmoni.

Reese din aceste considerațiuni, că pentru a evita bronșita, trebuie înainte de tôte evitate bôlele primitive. Fiind că la mulți copii rugeola nu se vindecă simplaminte și dă naștere la complicațiuni, la bronchite și chiar la pneumonii mortale și la tuberculósă, ar trebui luate măsuri rigurose și pentru prevenirea acestei bôle adecă izolarea bolnavului, depărtarea și izolarea pentru un timp ôre-care a altor copii cari au fost in contact cu bolnavul.

O altă bôlă frecventă și periculósă este pneumonia, inflamațiunea pulmonilor, care de multe ori se naște prin continuarea inflamațiunei bronhiilor in pulmoni.

Microbul pneumoniei descoperit de Fränkel există și in gura multor ômeni sănătoși, l'am aflat inse mai mult la ômeni cari au avut deja pneumonie séu cari suferă de bronșită. Dēcă bronșita la acești ômeni devine mai tare, microbul pôte să intre iar in pulmoni, producând o pneumonie, pe când nu este in stare să-și facă invasiunea intr'un pulmon sănétos, existând la pórta pulmonilor niște celule mari cari inglobéză și distrug or-ce microb care din întâmplare ar ajunge la pulmoni. Afară de acésta există in bronchi un aparat special, adecă bronșii sânt căpușiți cu miliarde de fire fine, niște mături cari sânt in continuă mișcare gonind microbii intrăți in direcțiunea opusă pulmonilor, adecă spre afară.

Așá dar mai mulți ômeni slăbiți cu bronșita séu cu alte bôle vor fi mai dispuși pentru pneumonie de cât ômenii sănătoși, inse și cei din urmă vor puté căpétă pneumonie dēcă se vor espune la escese și la acțiunea frigului, așá încât aparatul care apără pulmonul in contra invasiunei să fie paralisat.

Pentru a nu căpétă pneumonie, va fi dar bine să urmărim aceleași principii care le-am espus și pentru alte bôle, o viață regulată, evitarea esceselor, etc.

Mai trebuie observat aici, că mulți ômeni, de și au microbul pneumoniei in gură, totuș nu capétă și nu dau altora pneumonia, pentru că microbul lor este slăbit și nu mai produce bôla, un alt microb mai tare ca să producă bôla. In anume anotimpuri microbii pneumoniei devin mai virulenți și produc pneumonii și la persóne mai puțin dispuse, câte odată locuitorii unei case, unei odăi, mai cu sémă in spitale și inchisori capétă pneumonii grave și complicate cu inflamațiuni a membranelor creierului, cu meningite cari sânt cauzate de aceiași microbi.

Am putut arătá mai departe că există și pneumonii dezvoltate din o altă infecțiune ascunsă. Microbii acestei infecțiuni, unei răni infoctate, spre exemplu intră in pulmon pe calea circulațiunei, combate celulele descrise, apărătoare și deschid pórta pentru invasiunea din partea canalului aerian a microbului pneumoniei.

Și acest microb fórte mic cu o capsulă palidă s'a studiat din punct de vedere al combaterii bôlei: s'a vădút că trăește mult timp in scuipat uscat și devenit praf pôte să renască la o viață nouă in gura ômenilor care respiră aerul stricat din odaia unde a ședut un om cu pneumonie; trebuie dar distruse sputele pneumoniciilor. Inse și după ce pneumonia s'a declarat, putem vindecá acésta bôlă introducând in organism sângele séu un estras din sânge a animalelor imunisate, vaccinate in contra bôlei. S'au început deja experimente la om in vederea vindecării difteriei și chiar a pneumoniei cu ser de sânge a animalelor refractate și sperám că vor da aceleași rezultate ca la animalele nóstre.

Bôla cea mai gravă a aparatului respirator este oftica, tuberculosa.

Timpul inaintat nu ne permite să intrăm in descripțiunea și in espunerea măsurilor necesare pentru prevenirea bôlei, pot să đic inse că nici o bôlă nu este așá de respândită și cere atâtea victime. Voi vorbi asupra acestei bôle in conferința viitoare.

DR. V. BABEȘ.

Lumea latină înainte de Roma și zidirea Romei.

(Urmare.)

5. *Latinus*.

Latinus — după tradițiunea comună — a fost fiul lui Faunus și a nimfei Marica¹. Muierea lui Latinus s'a numit Amata, iară fata lui a fost Lavinia² și capitala țării lui erá Laurentum dela gura riului Tiberis spre resărit și pe țermul mării. După Faunus domnind in Italia fiul seu Latinus, a venit Aenea, după ce Ilium a fost tradat de Antenor Achivilor și altor principii³.

Ca să șcim, că cine e Aenea și de unde și pentru ce a venit in Italia, trebuie ca să cercetăm împrejurările.

Troas erá o țără in Asia mică la țermul mării egeice intre Propontis și Phrygia in față cu insula Lemnos. In Troas a fost orașul Troia (Ilium la Gr. Ilium la Rom.) al Troilor la piciorul muntelui Ida. Intre Achivi (din Achaia) adecă Elinii vechi (Greci) și intre Troiani cu alte popóre vecine s'a început un resboiu, ce se đice că a ținut dela 1193 până la 1184 innainte de Cr. Tradițiunea spune, că in Troia a domnit Priamus și că feciorul seu Paris a răpit pe Helena cea frumoasă muierea lui Menelaos, iară Priamus n'a voit să o redeie.

¹ După o legendă romană Latinus e fiul lui Herentes cu Fauna, iară după un mith grec, e fiul lui Ulyses (Odiseus) și al Circei.

² Agelius lib I. c. XII, Noces Attic. Virgilic Aeneida VII. iară la L. Preller Röm. Mythol. p. 36. muierea lui Latinus se numește Palanto.

³ Sext. Aurel. Vict. pag. 9. Post Faunum, Latino eius filio regnante, Aeneas Ilio Achivis proditoque ab Anteusre, aliisque principibus etc. Eu tecstul despre Latinus îl public după Sext. Aur. Victor, carele și-a dat truda, ca cât se pôte să scótă simburile istoric

Prima jale.

Pentru acésta principii Achivilor (Helenilor) a pornit răsboiu de resbunare asupra Troiei. Agamemnon a fost ducele suprem al Achivilor, iară Hector fiul lui Priamus, erá eroul de frunte al Troianilor. Noue ani a ținut răsboiul, Achivii cu înșelăciune au cuprins Troia și in al 10-le an au risipit-o. Numai o parte de ostași a scăpat sub conducerea lui Aenea, și el a pornit in Italia, ca să-și caute altă patrie¹.

Aenea, după ce vădă, că Troia e trădată Achivilor, se duse la casa sa, ca să scape, ce are mai prețuit și atunci a luat pe tatăl seu Anchises pe umeri, penații (deii de casă) in brațe și pe fiul seu Ascanius, numit și Julius, de mână și pe Creusa, muiera sa cu sine, și nóptea a scăpat din Troia. Făcându-se diminéță, Aenea a fost cunoscut de cătră inimici, dar aceștia nu numai că nu l'au vătémăat, dar și regele Agamemnon și alți principii ai Achivilor fiind mișcați de atăta pietate a lui Aenea cătră tată, deii de casă și pruncul seu, i-au permis ca să se mai rentórcă in Troia și să-și ieie tóte avuțiile și mai mulți soți și să se ducă unde va voi. Aenea făcú așa și apoi ducându-se la muntele Ida, aci își fabrică năi și încarcându-le cu mulți din ambele secse și după cum i-a spus oraculul, a pornit la Italia și rătăcind 7 ani pe marea mediterană și adriatică a ajuns la țermul Italiei (pe la 1172 ant. Cr.)

Aenea a ajuns anume la gurele riului Tiberis și de aci spre resărit la acel pregiur al Italiei, carele după arbustrul laurus (dafin) ce creșce pe acolo, s'a numit ager laurens și unde e capitala Laurentum și a domnit regele Latinus și eșind din năiă cu fiul seu și ceialalți ai sei s'a aședat pe țerm și mai întéiu de tóte pentru buna sosire o scrólă a adus de sacrificiu. După aceea, dela țerm purcedénd mai inlăuntru in ager laurens, a strămutat pe Troiani la locuri mai roditóre și la agru mai gras.

Latinus, regele Aboriginilor, când i s'a dat de veste, că multime de venituri trăgénd năile la țerm, a ocupat ager laurens, a condus oștile sale in contra inimicului neașteptat, dar mai nainte de a se da semnul de luptă, băgă de sémă, că străinii sânt militareșce inarmați și pentru acésta trimise soli la dênșii, ca să-i intrebe, că cine sânt și ce cer?

Și Latinus, după ce vădă, că Aenea cu ai sei caută loc de aședământ, ca să fie locuitori pacinici, primí pe Troiani in țera sa. Latinus și Aenea legară amicéță și federe și améndoi jurară ca să aibă amici și inimici comuni și pentru că Aenea își perdú pe Creusa, regele Latinus pe fata sa Lavinia i-o dădú de muiere. Atunci

Aenea zidi o capitală, o întări și după numele soției sale o numí Lavinium¹.

Dară Amata, soția lui Latinus, cu indignare a vădú că fata sa Lavinia, care erá deja incredințată cu Herdonio Turnu, regele Rutulilor, s'a dat de soție unei venituri din Troia, iară vèrul seu Turnu, fu respins, a ațitat pe Turnu la arme in contra lui Aenea și a lui Latinus².

Turnu de loc adunându-și óstea Rutulilor, a pornit in ager laurens; și Latinus cu Aenea a mers in contra lui, dar Latinus luat impregiur de luptători, fu ucis. Latinus după mórte a intrat intre deii, și ca deú s'a chemat Divus Pater Latiaris, adecă Jupiter Latiaris, iară in Lavinium a fost venerat ca strămoșul Latinilor³.

(Va urmá.)

AT. M. MARIENESCU.

Felurimi.

Vięta in Birmania. Birmanii au numai o singură nevéstă; sânt fórte rare escepțiunile acelora cari posed — sërmanii de ei! — doue. Cea dintéiu soție este de ordinar alésă de bărbat, in timpul tineretei sale. Când ea nu mai e in stare de a da nașcere la copii, atunci își face o datorie dând consursul ei spre a găsi o suplinință, o a doua nevéstă soțului ei. Alésa inse este obligată să asculte pe prima nevéstă. Ușurința cu care se obține divorțul in Birmania este de sigur rațiunea pentru care nu este profesată poligamia. Regulele divorțului basate pe o fórte veche tradițiune, consistă principal in acésta că bărbatul, care cere separarea, este liber de a-și luá tóte lucrurile ce îi aparțin, dar nimic mai mult; soția ia tot ce rămâne... și pe copii. Bărbatul care divorțézá, face o faptă próstă, și in fruntă disprețul public, pe când femeia rămâne mereu respectată. Astfel femeia in Birmania este fórte respectată și de aceea ele sânt cinstea personificată.

Sărutări pedepsite de lege. In America s'au mai păstrat óre-care legi vechi, cari in loc să fie o binefacere pentru cetățeni, sânt o adevérată tortură: Așa de piidă e legea din statul Massachusets, prin care se interdic imbrățișările pe stradă. Un cetățén bogat din Boston și soția sa au fost arestați, fiind că, după o despărțire de câteva luni, s'au sărutat pe peronul gării. O altă lege interdicé și fumatul pe stradă; din fericire inse nu e aplicată riguros de autorități.

¹ Răsboiul Achivilor in contra Troiei e cântat in epopeia lui Homer, poetul cel mai mare al anticității. Homer a trăit pe la 950 inainte de Cr., și fiind că risipirea Troiei se pune la an. 1184 ant. Cr. Homer a scris Iliada cu 234 de ani după răsboiu și astfel a putut să audă numai tradițiunii despre acel răsboiu. Public Marone Virgilie poetul roman, carele s'a născut la an. Romei 684 séu an. 70. ant. Cr. a scris epopeia Aneida, adecă despre Aeneos și astfel a continuat niște urmări ale căderii Troiei și a descoperit pe Latinus. Virgilie s'a basat pe istoricii greci mai târdii de Homer, carii mai tótă Iliada o susțin de întâmplări istorice și s'a basat și pe istoricii romani. La Romani despre descălecarea lui Aeneas in Italia, mai întéiu a scris Naevius, apoi Enius a pertractat-o ca o istorie mithică a zidirii Romei, dar și alți istoricii romani s'au ocupat cu descălecarea lui Aeneas, anume: Cato și Cassius Hemina, ba Varrone, cel mai invéțat roman in epoca sa, a călătorit in Asia mică ca să caute ruinele Troiei și isvórele istorice despre inceputul Latinilor. In acest mod, Virgilie a avut inaintea sa și atari tradițiuni mai precise și unele date istorice când a lucrat Aneida. In acésta, dela cântul al VII până XII, materia despre Aeneas, Latinus și Turnus, e prelucrată poeticesce in modul cel mai frumos, ce-și póte inchipui un om inteligent.

¹ Lavinium a fost oraș la țermul mării intre Laurentum al lui Latinus și intre Ardéa capitala lui Turnus, și Lavinium a zăcut lângă riul Numicus séu Numicius, ce a curs in mare. In Lavinium s'a dus colonia din Laurentum, pentru acésta s'a numit și Lauro-Lavinium. Serv. A. XI, 36 Cato in Originibus — dicit Troianos a Latino accipisse agrum, qui est inter Laurentum et castra Troiana (700 de jugere). Ruinele Laviniumului se află ađi lângă satul Pratica, 23 kmetre dela Roma spre améđi, iară Torre di Paterno de ađi e teritorul orașului Laurentum. Domitius lib. I. spune, că Aeneas scoboríndu-se in ager laurens, a dat de doue lacuri și aci s'a spélat (lat. lavare) și aci a zidit Lavinium. Lav inseamnă apă și ríu, de aci lat. lavare, româneșce: láut, e spélat; neláut, nespélat. — Mai este și ađi Lavagna (Lavanía) orașel in provincia Genua și zace la mare; Lavis un ríu lateral al ríului Adige (Etsch).

² Vèr, adecă prunci din 2 frați, după Luctatius lib. III. iară Piso dice: Matruclis Amatae.

Testus p. 194. Latinus rex, qui proelio, quod ei fuit adversus Mezentium Caeritum regem, nusquam apparuerit indicatusque sit Jupiter factus Latiaris.

SALON.

D e n i z a.

De Catulle Mendes.

Furtuna pe balcon a smăcinat, a mișcat din loc, a trântit oleandrul; florile lui, ieri strălucitoare ca niște gurițe frumoase, acum arată palida roșeță anemică a unei buze de actriță de pe care s'a șters sulimanul; și un vânt de intristare a bătut tot într'o vreme peste inima mea, prin mintea mea, risipindu-mi gândurile cari se târise acum descolorate, veștede. D'aceea vreau să mă gândesc la micul mormânt care doarme colo, așa de departe în spațiu, așa de departe în trecut, sub sălciile scaldate în soare din cimitirul frumos. Mormântul acesta de față este ca un cuib vechiu de dulcețe și de nevino-vății, în care gândul meu fuge și se pitește în ciasurile de spleen.

Dormi bine, draguța mea? Dă-te puțin mai așa, fă-mi loc lângă tine în îngustul coșciug frumos. Nici odată nu am să cred, că grozăvenia putreziunii necinstește culcușul teu din urmă.

Eră prea gingaș palidul teu trupușor, și carnea ta eră prea imaculată și prea făcută din zăpadă și din vie, pentru ca din ele să fi răsărit pocitanii și murdării. Pote că ești cam veștejită puțin, dar ca o floare între foile unei cărți, care și-a păstrat mirosul și care e încă floare, mai fragedă. Dăcă ființe trăesc și furnică, acolo, între scânduri, impregiurul teu. Nu mai sânt viermii spurcați din mormintele celelalte, ci niște fluturași albaștri séu albi, verzi séu trandafirii, cari bat din aripi și tremur, și ei nu s'au născut din frumusețea ta murtă, tot neviolată, ci s'au născut fiecare dintr'un grăunte din pulberea de aur, pollen misterios, pe care «Psyché sufletul teu» l'a lăsat să cadă, când a sburat.

Îți aduci aminte, de și dormi? Da, fiind că visezi.

Odată, ne sculaserăm prea de dimineță. Nu eră încă lumină. Se crepă de ziua. Și fiind că eram și noi prea tineri, tineri ca și lumina care creșcea, eră în penumbra sufletelor noastre sfârșela dulce și tulbure, sfioasă, făcută, par că din iamacuri, delicioasă, care este amurgul celeilalte dimineți, iubirea dinteiu. Inse după ce surirăm Căsta Pavată printre căsuțele scunde unde nu se deschiseră încă nici oblonele nici porțile, când ajunserăm în câmpia cu plopi, soarele stropia orizontul cu scântei de aur și cu sânge rumen; viața se deșteptă într'un fior de lumină; tot spațiul nemărginit eră invoioșat din pricina aurorii frumoase, și a vântului care risipia borile, și de foșnetul porumbului copt, și de sborurile sticleților, sus-sus, al căror ciripit sémênă cu o plode de zgomote limpede. Eram și eu vesel, din pricina sărutării pe care mi-o făgăduise.

În ajun, cu capul între ușe, îmi dăseși:

«Fiind că n'ai fost reu; fiind că nu te-ai uitat prea mult la mine adineaori când eră mama de față, și fiind că astă-seră, lucru de care mă mir, nu ai cercat să-mi furi nici panglica din părul meu impletit, nici metenul pe care-l lăpădasem ca să cânt Nocturne de Fiel, aide, am să fiu bună, și eu, și-ți voi da sărutarea pe care-mi o tot ceri de atâta vreme! Inse nu ți-o dau nici după perdéua din salon, nici în fundul grădinei; trebuie găsit un loc foarte singuratec unde să nu ne potă ni-

meni vedé; aș muri de rușine, îți spun drept, dăcă ar puté cineva dăce că m'ai sărutat».

Acum mergeam amândoi prin soare, căutând un loc restrins. Dorința mea te pândia, plină de poște, comparând deliciile probabile, — vai! necunoscute încă — ale sărutării pusă pe obrazul teu, ale sărutării pusă pe buzele tale. Fiind că eram să fiu mai pe urmă silit să aleg. O! obrăjorul teu! Ah! buzișorele tale!

Ei bine! numai decât! Chiar aci! Pentru ce nu? Pentru ce să ne ducem mai departe? Drumul eră pus-tiu, și, pe câmpie cât vedeam cu ochii, nici o pălărie de pae de muncitor care merge pe lângă șanț, cu lopata pe umeri, nici o brobódă albă de țerancă ce se plécă în brazde ca s'adune pietre. «Vrei? întrebai eu tremurând. — Oh! ee vorbești!» respunseși tu, tremurând și mai tare; «mi se pare, în aerul ăsta mare, în lumina asta, că tot cerul se uită la mine». Eu nu stăruí. Chiar eu, nu știu cum, doriaș, pentru cea dinteiu sărutare, misterul intim al vre-unui colț intunecos, al unui loc între ramuri stufoase, strimt, care se infundă, s'ascude, înfășoră, are aerul că și el vré să îmbrățișeze. În mijlocul câmpiei, într'o văgăună adăncă tare, un izvor care se chiamă Bearneza, se scurge într'un loc mic subt lăsarea mângăioasă a sălciilor. Acolo, în gaura asta de apă limpede și de foi ude, nu ne-ar puté prinde nici o privire. «Aidem la Bearneza!» Tu îmi respunseși, roșie totă, cu un suspin: «Dăcă vrei tu». Se vede că te costă prea mult, reutacióso, ca să-mi dai sărutarea asta.» Când ajunserăm pe marginea apei, îți luai mâinile și me uitai la tine, d'apropé de tot, mult, mult, mult. Obrazul teu fraged ca o floare, și așa de alb, buzele roșii, eră ca o floare de mușetel al cărei miez ar fi inse de mărghén. Ah! pentru ce nu-mi făgăduiești doue, trei, patru, cinci sărutări, dăcă aveai o guriță și doi ochi și doi obrăji! Me uitai iar la tine, mă apropiai și mai bine pe când tu întorceai capul, — e reu când nu vré cineva să se ție de făgăduélă! — și aspiram suflarea buzelor tale întorse de géba la o parte... când niște glasuri aspre de femei tinere vesele răsunară lângă noi într'un cântec țerănesc: spălătoreșele din mahala veniseră să-si móe rufe și să se spele, făcând gălăgie, subt sălciile pletóse. Tu și fugiseși! și abia lângă lac te ajunsei, roșie, abia suflând, ciufulită, în poenița din pădurea plină de stejari verzi și de lalele în dosul monăstirei Dominicanilor. De astă-dată, n'ai să-mi mai scapi! Tu te împotriviai, fiind că erai tare infricoșată, eu te strîngeam pe pieptul meu, și gura mea amenință gura ta, și eram să-ți iau cel dinteiu sărutat! Când, un călugăr, nalt, chel, cu barba lungă, trecu încet prin poiană.

În sfârșit găsirăm locul pustiu și priincios. Pe marginea unei gârle inguste și verzi, aproape pârui, véra mai mult gârlă furioasă; iérna, nu departe de un pod cu un singur arc făcut de scânduri și de scórță, eră sub o încăerare de frunze și de spini, o stâncă văgăunóasă unde puteam sedé pe mușchiul verde, nezăriți de nimeni, — cuib de păsări mari.

Nu te mai ascultai! De giaba spuneai tu:

— «Așteptă, pote să mai trecă cineva peste pod și să vie încócel» Eu te strînsei cu furia veselă a celei dintei speranțe implinite, și buzele mele victorioșe avură buzele tale.

Tipași!

Pé pod, în picioare, un om se uită la noi.

Sigur că veduse că te sărutasem! Se uită la noi mereu, țință, cu un aer batjocoritor. Cineva din partea locului, sigur, care ne cunoșcea, care șciea cum te chiamă și cum me chiamă. Se sfârșise! Eră tot pierdut! O să

afle lumea că te-am sărutat! Ce o să ȳică mama ta? A! Dumnezeuule, eră grozav! Și ce eră mai reu, eră că numai un singur drum aveam ca să ne întorcem, drumul care ducea pe pod. O să fim siliți să trecem pe dinaintea omului care se uită și mai țintă la noi, care nu părea hotărît să plece de grabă. Cu capul între mâni, tu plângeai, suspinai greu. Nu șcieam nici ce să fac nici ce să ȳic. Durerea ta îmi rupea inima. Tu inse nu voiai să fii mângăiată. Me desprețuiai. Eu eram pricina tuturor relelor. Nu s'ar fi întemplat nimic, decât n'aș fi voit eu sărutarea aceea cu sila. Ah! bine, puteam fi sigur acum că nu am să te mai sărut nici acum, nici aȳi, nici mâne, nici odată. Nu me mai iubiai. Nu ai să-mi mai vorbești. Puteam să trec pe la ferestra tal sigur că n'ai să mai deschizi ca să scoți capul. Plângeai mereu. Eram așă pe mahnit de desnădejdea ta și de cruȳimea ta, încât îmi venia să me asvêrl în gârlă.

Pe urmă îmi ȳiseși aspru:

— Să plecăm. S'a sfârșit tot între noi. Trebuie să trecem pe dinaintea omului ăluia, fie ce-o fi, aidem.

Pornii în urmă, desnădăjduit, cu capul în jos.

Inse când ajunserăm lângă om, care nu se mișcase din loc, tu incepuși să rîdi cu hohot, de-odată, și-mi dăduși și me lăsași să-ți iau tôte sărutările câte le vrusei eu! Fiind că omul, auȳindu-ne că venim, ne ȳise tremurându-i glasul: «Indurați-ve pentru un biet orb, me rog!»

Pe când isprăvesc eu de povestit istoria asta veche ingenuă, frunȳele sînt verȳi și daurite pe balconul bătut de sôre, — fiind că norii au pierit toți, — și în vêrfurile oleandruului o flôre strălucitoare ca o guriță frumoasă e plină încă de picături de plôe. Și inima mea s'a inviorat, fericită. Care-i păsêrica din cer care vrê să bé o picătură de plôe de pe buzele flôrei inviorate?

I. S. SPARTALI.

Ion S. Spartali.

— Silhuetă. —

Scurt, gras și ras. Par că sémênă cu un baș călugăr de prin mănăstirile de pe Rihn.

Infățisare riȳetore, veselă. Spătos, bine făcut, cochet. Pórtă totdeauna cravată albă; une ori joben clac, alte ori pălărie nêgră cu borduri mici, veșnic într'o parte.

Esteriorul lui arată bine pe eroii lui Catulle Mendés și Armand Silvestre pe cari i-a tradus într'o limbă fermecătoare și curat românescă.

Suflet bun, iubitor, nobil. Compătîmîtor, sincer, prieten adevêrat. Pentru nenorociți el găsește în totdeauna mângăeri dulci și sprigin necalculat.

E fôrte cunoscut în lumea celor cari citesc gazete ori reviste. Erau ȳile, în cari tôte ȳiarele din București aveau câte o nuvelă tradusă de el. A ambiționat în totdeauna să citescă tot ce apare în literatura streină, astfel se face că I. S. Spartali a tradus peste doue mii de nuvele, pe lângă un însemnat număr de romane.

A câștigat o deosebită putere de a traduce într'o limbă adevêrată, așă că citind traducêrile lui pare că citești pe autorul. Este singurul traducêtor la noi care a fost și este gustat de lumea literară și de popor.

A scris și bucăți originale, cari l'au ridicat mult. A

tipărit câteva volume, scrieri ce s'au epuizat nu mult după ce au apărut.

Prieten fôrte sincer.

Se inebunește după: femeia grasă și paharul plin.

Semne particulare. Iubește parfumurile, în special corilopsis.

În busunarele lui trăește o lume intrêgă de gazete.

A primit medalia de argint dela societatea Felibrelor din Montpellier, pentru meritul de a traduce.

D'Ap.

Darwin.

Charles Robert Darwin, renumitul autor al teoriei pogoririi genului omenesc, care a stêrnit un vifor în lumea științifică, s'a născut la 12 februarie 1809 în Shrewsbury.

Primele baze ale instrucțiunii le-a câștigat în școlă din locul nașcerii sale. La 1825 s'a înscris la universitatea din Edinburgh și ș-a terminat studiile la Cambridge în 1831.

În acest an i s'a dat ocasiunea să ia parte ca naturalist, la expediția căpitanului Fitzroy.

Resultatele științifice ale acestei călătorii s'au adus la cunoșcința publicului prin un organ periodic, la care a colaborat și Darwin. Mai târȳiu dênsul a publicat și lucrări independente.

Cea mai renumită între tôte scrierile sale este «The descent of man selection to sex? (Descendența omului și selecțiunea secșuală) care a produs o adevêrată revoluție.

Darwin a murit la 19 aprilie 1882.

Prima jale.

Mare intristare a izbit pe Mărióra și pe surora-sa Aneta. Au avut un puiul frumoșel, pe care l'au hrănit cu cea mai mare dragoste.

Intr'una din ȳile inse, ele găsiră puiul mort. Mărióra a izbucnit într'un plâns grozav, iar Aneta se uită desperată la puiul fără vieță.

Acêsta le-a fost în vieță prima jale.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șcrii literare. Dl Alesandru Vlahuță lucrêză la un roman, al cărui sujet e scos din vieță socială bucureșcénă; titlul romanului este «O vieță perdută». Aprópe de jumătate e gata și va eși la anul nou. — Dl George Simu a publicat la Gherla o broșură intitulată «Cartea ilustrată», pentru copii și copile, cu ilustrațiuni. — Dl Ioan Pop Reteganul a scos la lumină o istorie în versuri intitulată «Leonat cel tiner». — Dl George Cătană, invêțator în părțile banatice, a început să publice «Povêștile Bănatului» culese din gura poporului bănățan. — Dl A. Boca Velcheranul a scos de sub tipar «Dialogul ȳiganului cu Sân-Petru la pórtă raiului» glume și petreceri.

Scrierile dlui Em. Grigorovița. Se găseesc de vênȳare la librăria Graeve & Comp. din București următórele scrieri de dl Em. Grigorovița, doctor în filosofie, profesor la școlă normală de institutori și la școlă de oficieri și conferenciar la școlă superióră de rêsboiu din București. 1. Intêia carte de lectură germană, cu

etimologie aplicată. 2. A doua carte de lectură germană cu sintaxă aplicată. 3. A treia carte de lectură germană cu literatura aplicată. 4. Dicționar școlar român-german și germ.-rom., cu supplemente de gramatică și ortografie. 5. Curs complet de limba rusă. 6. Dicționar mare rus-român (n'a apărut, dar se primesc abon.) 7. Studiu asupra epopeelor slave, (diserțiune linguist-mitol. in limba germană). 8. Studiu asupra vocalismului in limbele slave, (tesă de doctorat in limba germană). 9. Traduceri germane din poesile lui Mih. Eminescu, (Carte publicată sub auspiciile și cu cheltuēla ministrului român de culte și instrucțiune). 10. Criminalitate in școlă, (studiu sociologic tradus in limba germană din uvrăgiurile domnului St. C. Mihailescu). 11. Shylock, (studiu dramatic).

Di Gr. G. Tocilescu in străinătate. Societatea franceză de archeologie din Paris a ținut anul acesta al 60-le congres al seu la Abbeville in Picardia, la care au luat parte mai bine de 200 membri, intre cari mai mulți invēțați englezi, belgiani și italieni. Academia Română a fost reprezentată prin dl Gr. G. Tocilescu. Țiarele franceze sânt de acord intru a recunoșce, că cel mai interesant memoriu cetit in sinul congresului a fost al dlui Tocilescu. In timp de mai bine de o oră dsa a espus magistrala sa conferință asupra nouelor cercetări relative la monumentul triumfal al lui Traian dela Adam-Klissi. Un succes nu mai puțin insemnat așteptă pe ilustrul nostru academician la Londra. In ședința dela 2/14 iulie a congresului archeologic englez, dsa a vorbit despre valurile romane din Dobrogea in comparațiune cu cele din Anglia. Institutul archeologic regal al Mării Britanii și Irlandei și-a făcut o onóre de a-l alege intre membrii sei. Venind la Paris, dl Tocilescu a ținut să comunice Academiei de inscripțiuni și frumoșe litere nouele sale descoperiri știintifice. Presidentul Academiei, printr'o scrisóre foarte amabilă, i-a acordat excepționala favóre de a vorbi in prima ședință, cu tóte că programul erá deja ficsat.

Istoria archidiecesei Bucovinei. «Privire scurtă istorică statistică asupra archidiecesei ort. or. a Bucovinei și Dalmației». Acesta e titlul unei broșure mari scrisă din incidentul aniversării a 20 dela constituirea acestei archidiecese, dedicată Inalt Prea Sântitului archiepiscop al Cernăuțului și mitropolit al Bucovinei și Dalmației D. D. Silvestru cu ocasiunea jubileului seu de 50 de ani de preoție. Compusă de Eugeniu Vorobchievici păstor sufletesc ort. or. in Leov. Cernăuți, 1893. Acēsta carte ne presintă un tablou nimerit despre starea archidiecesei. Cartea e in 8° mare cu 7 ilustrațiuni și se vinde in folosul Societății dómnelor române cu 1 fl. esemplarul.

Revistă occidentală-orientală. Foile ungurești scriu, că sub titlul acesta va apăre la inceputul lui octombrie a. c. o revistă lunară, anume: in Budapeșta (ungureșce), in București (româneșce), in Berlin și Lipsca (nemțeșce) și in Londra (englezeșce). Scopul revistei va fi a face cunoscute productele literare și operele culturale ale popórelor amintite și prin tractarea obiectivă a referințelor și actelor publice a contrablansă șcirile false respândite cu rea vointă despre aceste state și popóre.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Dșóra Agatha Bársescu la Sibiu. Renumita artistă tragediană română, dșóra Agata Bársescu va sosi dīlele aceste ia Sibiu cu o trupă dramatică și va da

trei reprezentațiuni in dīlele de 15, 16 și 17 septembrie n. Aceste reprezentațiuni, care de sigur vor atrage multă lume română, se vor ținé in sala edificului «Gesellschaftshaus».

O piesă nouă. Dnii Al. Macedonsky și Cinc. Pavelescu au scris o piesă biblică intitulată «Saul», care se va jucă in stagiunea viitoare a Teatrului Național din București. Autorii au tradus primele douē acte in limba franceză și le-au trimis celor mai renumiți autori dramatici și critici teatrali din Paris. Aceștia au respuns aprópe toți fórté măgulitor și felicitând pe autori. Dnii Macedonsky și Pavelescu au intrat in tratative cu mai mulți compositori francezi pentru transformarea piesei in operă. După cât putem șci, probabil, că Sačns, autorul genialei opere «Samson și Dalila», va luá sarcina de-a face partitura la acēsta piesă.

Concerte. Dl Ioan Damian, oficiant consistorial din Sibiu, a cărui voce a fost mult aprețuită și de intendantul operei din Budapeșta, va merge la Lipsca spre a se perfecțiună in studiul muziceii. In călătoria sa spre locul numit, dsa va da câte un concert la Arad in 8/20 septembrie, la Lugoš in 11/23 și la Caransebeș in 14/26. De sigur pretotindene va fi bine primit.

Cursul de muzică vocală din Lugoš ținut de dl Ioan Vidu pentru invēțătorii din părțile acelea, cu patronarea bisericeii române gr. or. de acolo, a avut un succes frumos, căci numerul invēțătorilor a fost mare și progresul fórté imbucurător. Drept recunoșcință și incuragiare, aceeaș comunitate bisericească a arangiat la 2 septembrie in grădina otelului «Concordia» o petrecere de adio, care a reușit fórté bine.

Cor de plugari in Bucovina. Aflăm din «Gazeta Bucovinei», că la Dorna s'a infiintat un cor vocal de țerani. El este compus din 12 membri și condus de invēțătorii de acolo.

Operetă franceză la București. Dl Constantin Gebuer a angariat o numerosă trupă de operetă, vodevil și comedie din Franța. Intre artistele cu reputație, care vor face parte din acēstă trupă, sânt și dnele Theo, Ugalde și Nixau. Trupa va jucă in novembre la teatru Liric.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Șciri bisericești și școlare. Dl Vasile Cocârla, preot in Rușii-Moldoviței in Bucovina, a dat presidentului societății «Școlă Română» din Sucéva, suma de 20,000 fl.; cu suma acēsta se va deschide, scrie «Gazeta Bucovinei», un internat la Sucéva pentru elevii români dela gimnasiu. — Dl Ioan Mandrilă, archiepiscop-staurofor și protopresviter al Rădăuților, in duminca trecută ș-a serbat jubileul de 50 ani al preoției sale. — *Gimnasiul din Beinș*, din cauza colerei, nu s'a putut deschide la 1 septembrie n., ci s'a amănat pe mai târđiu. — Dnii Nicolae Fabian și Ioan Kéri, au fost numiți profesori la gimnasiul din Beinș; primul de odată și prefect in internatul Pavelian de acolo. — Dl Gavril Mureșan, preot de curénd sfințit, in diecesa Orăđii-mari, a fost numit prefect al doile in seminariul de băeți din Oradea-mare și totodată profesor la preparandia diecesană. — *Școlă română gr. or. din Hinchiriș*, comitatul Bihării, face apel la spriginul publicului românesc; contribuiri primim și noi pentru scopul acesta. — *Canonul Baud*, de origine franceză, s'a numit mitropolit r. cat. la București; dēnsul are 35 ani.

Episcopul Pavel n'a cerut cercetare in potriwa sa. Diarele politice anunțaseră, că In. Pr. Ssa episcopul Mihail Pavel a cerut prin depeșă telegrafică dela ministrul de culte cercetare in potriwa sa, in urmare a acuzelor din broșura lui Pituk, care a alarmat atât de mult opiniunea șovinistilor. Noi n'am luat act de acésta șcire, căci am presupus din capul locului, că nu este adevărată. Și nu ne-am înșelat. Adevărul este, că Esc. Sa episcopul Pavel s'a adresat cătră ministrul de interne, ca să ia dispozițiile necesare in urmare a tulburărilor sevărșite in Oradea-mare. Atâta tot. Actualminte episcopul petrece la Beinș și — precum aflăm — nici n'are să se rentorcă de acolo la reședința sa din Oradea-mare, până când nu i se va da satisfacție pentru insultele ce i s'au făcut.

Jubileul prepositului Kőváry. In duminica trecută, Rds. D. Teodor Kőváry, prepositul capitlului gr. c. din Oradea-mare, ș-a serbat jubileul de 50 de ani al preoției sale. Serbarea s'a început prin o missă solemnă cu Te Deum in catedrală, pontificând ênsuș jubilentul, asistat de colegii sei canonici și de alți preoți din centru. După missă, toți cei ce au știut de acésta serbare, s'au dus la locuința dsale, unde in numele tuturor l'a felicitat canonicul Paul Vela. Apoi toți s'au intrunit la un dejun in onórea jubilentului, căruia i s'au inchinat și câteva toast. Elev al episcopului Samuil Vulcan, Teodor Kőváry a fost hirotonit de episcopul Vasiliu Erdélyi, care l'a aplicat timp scurt in cancelaria diecesană, apoi l'a numit profesor la gimnasiul din Beinș. Aici a petrecut dênsul cea mai mare parte a vieții sale, funcționând ca profesor, mai apoi ca director ani indelungi, implinindu-și datoria totdeauna cu zel și ajutorând pe mulți, ceea ce i-a atras recunoșcința și stima generală. De acolo a fost numit canonic la Oradea-mare, unde astăzi ocupă cu demnitate stalul de preposit.

Școlile din Blaș. Programa gimnasiului, preparandiei, normei și școlei de fetițe din Blaș, cuprinde următoarele informațiuni: La gimnasiu au funcționat 1 director, 16 profesori pentru studiile ordinare și 5 pentru cele estraordinare. Studenții înscriși au fost 465, din cari la finea anului au ramas 439 și anume gr. c. 378, gr. or. 51, r. c. 4, ev. ref. 1, israeliți 5. In seminariul Vancean au avut provisiunea intrégă 120 de studenți. La preparandie au funcționat 4 profesori, numărul elevilor 87. La școla normală 3 profesori ordinari, 1 estraordinar, școlari 191. La școla de fetițe 2 catecheți, 6 profesóre și 3 profesori, elevele 115.

Adunări invetătorești. La Brad in 5/17 septembrie se va ține adunarea generală a despărțământului Brad al Reuniunii invetătorilor români gr. or. din districtul Zarandului, sub presiul dlui Vasilie Damian. Cu asta ocasiune invetătorii Marcu Hut, I. Sasta, Romul Jurca, G. Ignaton și Al. Daria vor ține prelegeri. — La Timișóra in 5 octombre n. se va ține adunarea generală a Reuniunii invetătorilor din cercul protopresbiteral al Timișorii, sub presiul dlui Em. Andreescu, notar dl C. Clecan. — La Boroș-Ineu in 11 și 12 septemvre n. se va intruni in adunare generală reuniunea invetătorilor din despărțământul Boroș-Ineu, sub presiul dlui Paul Duma.

CE E N O U ?

Hymen. Dl dr. Valeriu Roșculeț și dșóra Efosina Papadopol-Calimach, fiica dlui Al. Papadopol-Calimach, membru al Academiei Române, s'au cununat la 12/24

august, la moșia Balotești. — Dl George Borza, invetător in Viștea-inferiőră, s'a căsătorit cu dșóra Ana N. Bobinca, invetătore la școla grănițărăscă tot de acolo.

Șciri personale. Regele Carol se va rentorce in țără astăzi duminică la 10 septembrie și la Predeal va fi primit de principele Ferdinand și de ministri. — Dl dr. Vas. Lucaciu a fost transferat din Sătmar la Budapeșta, unde consulteză specialiștii in bóle de ochi. — Dna A. C. Popovici, consórta dlui Aurel C. Popovici, condamnat de tribunalul cu jurați din Cluș, primește o mulțime de depeșe de aderență dela damele române. — Dl Vasiliu Maniu, membru al Academiei Române, a petrecut zilele aceste la Arad spre a-și vede rudele.

Epilogul judecării dela Cluș a fost o perchisiție de domiciliu la dl A. C. Popovici in Sibiu, unde locuește de câtva timp. Acésta perchisiție s'a făcut indata după rentorcerea sa dela Cluș, de cătră judele de instrucție, insoțit de primprocurorul, de căpitanul orașului și de alți doi impiegați. Dl A. C. Popovici le-a prezentat toate actele comitetului tinerimei, care a edat Replica, precum listele de subscripțiune și colectele făcute pentru tipărirea Replicei. Perchisiția a ținut trei ore.

Procesul de presă al »Tribunei» se va pertractă la 12 septembre n. la tribunalul cu jurați din Cluș. Articolul incriminat a apărut in luna lui decembre sub titlul »Repriviri politice». Acusați sânt toți membrii redacțiunii și anume dnii Andrei Balteș, Alesandru Dordea, Eugen Brote, Septimiu Albini, Ioan Russu Șirianul.

Petrecere de vără. La Brad se va arangia in 10 septembre n. petrecere in »Otelul Central» din incidentul adunării generale a despărțământului Brad al Asociațiunii transilvane.

O nouă legătură cu România. Cetim in »Independentul» din București: Studiile liniei Râmnicu Vâlcea-Câineni, in legătură la Turnu-Roșu cu liniile din Transilvania, vor fi terminate anul acesta, și la anu vor incepe lucrările. Linia va avé o lungime de 92 de km.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. Revanche! La manevrele germane din Lorena a luat parte și prințul moștenitor al Italiei. Drept revanche la acésta manifestație indreptată in contra Franciei, escadra rusescă va merge in 1/13 octombre la Toulon, pentru a innapoiá visita făcută de escadra franceză la Kronstadt mai an. Francezii vor face escadre rusești o primire strălucită; ênsuș președintele republicei, dl Carnot va merge cu ocasiunea aceea la Toulon. — Guvernul rusesc a hotărît să convóce pe tomnă un mare sinod ortodocs; cu acésta ocasiune se va hotărî definitiv cauza evreilor, precum și a protestanților din provinciile baltice. — Deputații irlandezi, intrunindu-se la Londra, au hotărît să cêră dela guvern introducerea limbei irlandeze in școlele superiøre din Anglia; ei au formulat un memoriu in privința acésta. — Ultimele manevre germane au dovedit că pușca armatei imperiului lasă mult de dorit. Patul pușcii ar fi defectuos, in cas de o luptă mai indelungată. Impăratul a decis să inarmeze cu pușci noue oștirea, in anul ce vine. — Ministrul francez de instrucțiune a emis un cercular prin care dispune, ca cu inceptul acestui an școlar limba germană să inceteze a mai fi studiu obligator prin gimnasiu. — In Irlanda se face mare propagandă pentru introducerea in școli a limbei irlandeze in loc

de cea engleză și pentru înființarea de institute de învățământ curat naționale irlandeze. S'a constatat că de o vreme încôce irlandezii și-au cam uitat limba lor maternă, mai cu sémă cei din clasele culte. — *Starea financiară a Greciei* continuă a fi cu totul incurcată; fondurile elene sînt prea în scădere; creditorii statului grecesc se scarmenă pe cap. — *Impăratul Rusiei* a dăruit conservatorului din Moscova un milion de franci, pentru construirea unei sale de concert care se va anexa la acel institut.

Un nou fel de asociații. Celebra cântăreță Adeline Patti va plecă în luna novembre în America unde ea va face turneul seu de adio. Va da vre-o 40 de reprezentații și va luă 200.000 de dolari (adecă un milion de franci). Prețul locurilor vor fi de sigur esorbitante, dar americanii ca ômeni practici au găsit deja mijlocul de a puté ascultá pe Patti fără să se ruineze. De aceea ei au înființat asociații cari vor fi împărțite în grupuri de câte 10 persoane și asociația va cumpără câte un bilet de intrare pentru fiecare grup. În sêra de reprezentație, unul din grup va merge să audă pe celebra cântăreță în timp de un sfert de cias, va eși apoi și va da contra-marca unui alt tovarăș din grup, ș-așá până la sfêrșitul reprezentației până când va trebui să intre în teatru toți cei deșce asociați care fac parte din grupul căruia aparține biletul cumpărat. Acest sistem este în adevăr fôrte ingenios; dar tremurăm de spaimă când ne gândim câte procese vor resultá de aci în cazul când se va întemplá ca vre-unul din asociați să stea mai mult decăt un sfert de cias și astfel să occasioneze pagube celorlalți.

«Jeana d'Arc» a Braziliei. Rêsboiul civil din Rio Grande do Sul a făcut cunoscut lumii o discipolă a faimôsei Jeana d'Arc, în dómna Gabriela de Matos, vêduva unui consilier din Rio-Prado. Ea este o frumôsă femeie de 30 de ani, cu pêrul blond și cu ochii albaștri. Abia insurecția isbučni, ea se duse în Uruguay și se puse la dispoziția generalului federaților. În timpul bătăliei ea se vedea în totdeauna în rëndurile cele dintîu, îndemnând pe soldați la luptă și îndată ce lupta se sfêrșia ea alergá la ambulánță spre a ajutá pe răniți. Cu tóte ocupațiunile sale militare, dómna de Matos nu și-a schimbat de loc îmbrăcămîntea ei femeescă cu o uniformă soldătescă. Ea pórtá o largă eșarpă cu inscripția: «Trăessá libertatea! Trăessá Rio Grande do Sul!» Dómna Matos, ca și Jeana d'Arc, este convinsă că a primit o misiune cerescă și soldații o adoră ca pe un deșu și o ascultá fără să murmure nici unul.

O bróscă vie în stomacul unui om. Un dișar medical din Londra povesteșce următóarele, sub iscălitura unui doctor: Într'o di căldurosă de septembrie, 1891, un țeran în vêrstă de 66 de ani, a bêtut o cantitate mare de apă, ce-i serviá la mașina lui de treerat. El s'a îmbolnăvit numai decăt după acêșia; țeranul simția o senzație curiosă și caracteristică în regiunea stomacului. Un doctor a fost chemat în grabă, dar nesiguranța simptomelor a făcut diagnosa fôrte grea și durerile n'au putut fi liniștite. Sănătatea omului devenise din ce în ce mai sdruncinată și vindecarea se pãrea imposibilă. La începutul lui martie 1892, el s'a însanetosit intru câtva: acêșta inse n'a ținut multă vreme și s'a îmbolnăvit și mai reu. Într'o di de aprilie starea sa devenise fôrte critică și el credea la sigur, că va murí. Deodată fu apucat de dureri teribile de stomac și după multe silințe reusi să verse din stomac o bróscă. Animalul care erá fôrte vioiu, avea o lungime de o jumătate de metru; bróșca la început erá alburie, dar imediat și-a

recâștigat colórea ei naturală. Istoria acêșta e cât se póte de nostimă. Decă nu va fi adevêrată, vina e a revistei «The Medical Press» din Londra după care o publicăm și noi.

O biserică de zahăr. În Paris s'a construit o biserică de zahăr, înaltă de 160 cm. și largă de un metru. În turn se află 12 clopote; giur impregiur, biserica e încungiurată de o grădină englezescă, iar în lăuntru arde o lampă de sistem Edison. Arangiamentul interior al bisericuței e intru tóte identic cu arangiamentul unei mari și pompóse biserici. «Temps» descrie fôrte pe larg multele curiosități cuprinse în acêșta bisericuță de zahăr. Constructorul ei se numeșce Friedric Zürcher, care vreme de trei ani și jumătate a lucrat la construirea acestei bisericuțe.

DESCOPERIRI și INVENȚIUNI.

Cârmuirea balónelor. Se șcie de vre-o câțiva ani încôce, că mai toți invêțații din tótá lumea nu se ocupă cu altceva decăt cu descoperirea cârmei balónelor. În adevăr că acêșta descoperire ar fi de fôrte mare folos, căci voiagiul prin ajutorul balónelor va aduce mari folóse, din multe puncte de vedere. Între cele dintîu științe care va câștigá din descoperirea cârmei balonului, va fi geografia. După șcirile sosite din Bruxelles pare că acêșta problemă a cârmuirei balónelor ar fi în fine resolută. Un inginer belgian ar fi inventat un aerostat dirigibil care ar puté transportá 20 de persoane și forma acestui balon se va ținé în secret până la espositia din Anvers, când acest aerostat va fi experimentat pentru întêia órá. Balonul va fi dirigit de dl Thiel, aeronantul destul de cunoscut, care în anul trecut a transportat, imediat după cununie, pe tinera sa nevêstă cu balonul, făcênd astfel călătoria sa de nuntă în spațiile aeriene.

Reproducerea scrierei la distanță. De vre-o câțva timp mai tóte descoperirile științifice se fac în America. Iacă o nouă invenție care te face să remâi uimit. Un inventator american, Elisah Gray, a resolut problema reproducerei scrierii la distanță. După telegraful și telefonul, noul aparat care se numeșce «telautograful», va complectá într'un mod minunat seria invențiilor, cari permit transmisiunea aprópe instantanee a gândirei umane. Deja o bogată asociație s'a format la New-York pentru esplotarea telautografiei. Sîrma telefonică va fi deci înlocuită prin sîrmă telautografică. Abonații vor scrie și scriitura lor se va reproduce imediat înaintea ochilor corespondenților lor.

Poșta redacțiunei.

Nu te teme... Regretăm că nu o putem întrebuiță. Maidan. Le vom incepe în nr. viitor. Nu schimbați și nu adaugeți nici un cuvênt, ci decopiați întocmai.

Calindarul sêptemânei.

Dum. a 15-a după Rosalii, Ev. dela Mateiu c. 25, gl. 6. a inv. 4.		Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sórele
Ziua sêpt.				
Duminică	29	Tăierea c. st. Ioan	10 Pulcheria	5 31 6 23
Luni	30	SS. p. Ales. Ioan și Pav.	11 Atanasia	5 32 6 20
Mărți	31	Brêul Preacuratei	12 Guido	5 33 6 18
Mercuri	1	Cuv. Simeon Stêlp.	13 Ida	5 35 6 16
Joi	2	Mart. Mamant.	14 Înălț. Crucii	5 37 6 14
Vineri	3	Mart. Antim.	15 Nicodem	5 38 6 11
Sâmbătă	4	Mart. Babila	16 Eufemia	5 39 6 9

UMOR și SATIRĂ.

Tatăl nostru.

Vrënd țiganul să se 'nsore,
Gata tot, cu haine bune,
Hai la popa să-l cunune.
— «Bine, ȳice popa, bine,
«Nu e greu de cununat,
«Dară șcii vr'o 'nchinăciune?
«Rugăciuni ai invētat?
— Rugăciuni?! . ba, nu, părinte,
«ȳeu, să fiu afuresit
«De cumva măcar prin minte
«Așă lucruri mi-au venit.
— «ȳecă nu mi-ai invētat,
ȳice popa supērat,
«Rabdă-atunci necununat.

— Aoleu, părinte dragă,
Ba: mâncați-aș părințele,
Ba: nu-mi face-acuma pozna
Inaintea nunții mele:
Cam așă cu 'ncet țiganul
Tot cu bine, cu blāndețe
ȳl aduce 'ncet pe popa
«Tatăl nostru» să-l invēțe.

Vine-acum invēțătura,
Dară, hop, și 'ncurcătura:
Hai, țiganul la 'nvēțate,
Și-aȳi invēță, mâne iară;
Dar ce șcie-acuma bine,
Uită totul până 'n sēră.
— «Merge reu, ȳi ȳice popa,
N'ai tu cap de-a ține minte!..
— «ȳ'apoi vēd eu că nu merge,
«Să me ierți, me rog, părinte,
«Merge reu cu «Tatăl nostru»,
«Merge reu ca nici odată...
Ce 'ndrăcită 'nchinăciune,
«Bat-o scārba ei s'o bată...

Merge reu și aȳi și mâne,
Merge reu vr'o sēptēmānă,
Numai, hop, țiganul vine
Intr'o ȳi cu dibla 'n mână.
— «ȳ'apoi ce-mi veniși cu dibla?»
ȳice popa. Hai, te car...
— «Șcii, respunde-atunci țiganul,
«Ce-am ȳis eu ca lăutar?
«Tatăl nostru» așă din gură
«Nu prea merge pān acuș:
Flueră-l de-acum, părinte,
«Și ți-l fur eu din arcuș.

TH. D. SPERANȚA.

Doctor — (cātră un bolnav). Dta nu suferi de nimic dle, ești sānētos!
Bolnavul. — Ba sufer de: «lipsă de māncare!»

* Diblă, vioră, scripcă.

Nicu la școlă.

— Nicule, ai inceput să citești?
Nicu își mișcă capul indoelnic.
— Dar ai inceput să scrii?
Nicu tace.
— Ce faci tu dar acolo?
— De! aștept ora eșirei.

Bun sfat.

Dna A. — (arătând dnei B. o fotografie a ei) Nu șciu ce să fac ca să-i placă bărbatului meu fotografia?
Dna B. — Șcii ce? lasă să se fotografieze guvernanta in locul teu.

Neconsolabilul.

Ion, servitorul dlui N., avū nenorocirea să-și piērdă soțfa, și altă consolare nu găsiā decât să stea de vorbă cu un litru plin cu pelin.

Intr'o ȳi stăpānul seu ȳl chiamă.
— Mēi lōne, eu observ că tu de cānd ai remas vēdov, in totdauna la crāșmā te gāsești!
— Sārut māna, cuconașule, cu acēstă numai me consolez și eu, sārăcuțul de mine!
— Dar pānă cānd va durā acēstă consolare?
— Ah! cuconașule! sūnt nesonsolabil!

Conversație la Iași.

A. — Őre de ce au așēdat statua lui Miron Costin cu spatele spre primārie?
B. — Prost mai ești! nu vrē Consiliul comunal ca să șcie Miron Costin ce se petrece la primārie! nu cumva să le scrie in cronică!

Unul cade de pe biclcul:
— Acum, intēiu, te plimbi cu velocipedul?
— Nu... de cea din urmā datā.

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LĂNG & COMP. ORADEA-MARE.

